

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ-
HIVATAL ES NYOMDA

Cluj-Kolozsvár, St. Baran
L. Pop, (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez
címzendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELETI

ZSIDÓ POLITIKAI LAP

3166

Archiv der Zionistischen Organisation

W. Sächsisch

Egy évre — 850
Félévre —
Negyedévre —
Egy hónapra —
Egy száraz
varon és
Bukarestre

Csehszlovákia
Egy hónapra — 2500
Egy száraz — 1500 ck

1924 augusztus 13 Szerda

Cluj Kolozsvár * VII. évfolyam * 181. szám

5684. Ab 13

Két hír analízise

Busul a lengyel nemes hona állapotján, nem hiába: ez az egyetlen becsületes foglalkozása. De hogy valahogyan munkanélkülivé ne váljék, — gondoskodik arról is, hogy hona állapotja az idők végeztéig busulásra adjon okot. Most már nincs orosz elnyomatás, a lengyel sas szabadon leshet a lengyel paraszt keserves munkájának gyümölcsére, illő tehát, hogy új motívumok szülessenek, melyeknek alapján jó köménypálinkás bánatorokat lehet rendezni. A lengyel márká az európai valuták bukfcncversenyében elérte régen a rekordot, szegénység és nyomoruság savanyusága túl a lengyel hazán. Van ok tehát a busulásra. De hogy valahogyan nagyon el ne busuld te is magadat jámbor olvasó, tudd meg, hogy a lengyel haza szegénysége nem egy általános jelenség: ez csak azoknak a népelemeknek van fentartva, amelyek haromi munkában görnyedezvén, nem érnek rá a busulásra, vagy pedig azzal telik az idejük, hogy a legközelebbi pogromok borzalma előli menekülésre gondoljanak.

Varsóból jelenti a hír, hogy a lengyel pénzügyminiszter vizsgálatot indított annak kiderítésére, hogy a lengyel tüke túlnyomó többségben arisztokrata tulajdonosainak hol rejtőzik a pénze, melyre oly égető szüksége volna a busuló, szegény hazának? És kiderült, hogy a híres nemzeti, nemes, vitéz lengyel urak London bankjainak trezorjaiban tartják a pénzüket, azt a pénzt, mely olyan alkalmas volna a haza bánatának megszüntetésére. Hiába: a pénzügyminisztereknek nincs érzékük a romantikához, se az érzések nemes tradíciójához. Ha volna, az nem irigyelné a szegény lengyel uraktól azt a kis örömet, hogy hangos dárídók és még hangosabb parasztnyuzások és zsidópüfölések közepette busuljanak a haza állapotján...

Nincs még vesze Lengyelország és — örvendezz olvasó, — talán még a zsidóság sincsen. Ugyancsak Varsóból jön a híradás, hogy a lengyel belügyminisztérium a legnagyobb aggállal tekint a lengyelországi zsidóság tömeges palesztinai kivándorlása elé. A miniszter — ugymond — lehetőséget fog találni arra, hogy ezt a katasztrófális méretű kivándorlást megakadályozza, mert Lengyelországnak szüksége van a zsidó munkaerőre. Keserű elégtétel ez a kijelentés, nemcsak a lengyel, hanem a romániai zsidóság számára is. Csak az a kérdés: mit szólnak hozzá majd a lengyel pogromisták, a napszámban busuló lengyel nemesek — és a mi kedves fasoistáink? Szinte hihetetlenül hangzik, hogy van olyan ország is, itt Kelet-Európa sötét zugában, ahol nem félnek a zsidó „hegemoniától”, de inkább attól, hogy a zsidó munka hiánya még azt a kis életet is tönkretesz, amit a *slachták* meghagytak Lengyelország számára? Különös, különös... Meghatódottságunk sem akadályoz meg azonban bennünket abban a kételyünkben, hogy a *slachták* hazája komolyan fájjalja zsidóinak kivándorlását. A lengyel nemesnek szüksége van a bubánatra, melyben hazája leledzik, olyan szüksége van, mint az ópiumszívónak az ópiumra. Féltünk, hogy egy szép napon, mikor a zsidó munka egy kis felvirágzást teremt Lengyelországban, — a lengyel uraknak eszükbe jut megtámadott bubánatuk és olyan vernek a dolgozó nép hátán, hogy a belügyminiszter teljesen elfeledkezik szentimentális aggodalmáról.

Levegőberapult a világ egyik legnagyobb municiógyára

Newyork, augusztus 12. Nashvilleben (Enessey állam) az állami municiógyár, melyben negyvenötmillió font puskapor volt felhalmozva, tegnap éjjel *levegőberapult*. A raktárakból feltörő lángok többszáz méter magasságba csaptak. A kár meghaladja a húszmillió dollárt.

Radics visszatért Jugoszláviába

Ünnepélyes tüntetéssel fogadták a zágrábi pályaudvaron. A parasztszervező kihallgatáson volt az új miniszterelnök. Miért bukott meg a Pasics-kormány?

(Zágráb, augusztus 12. Az *Uj Kelet tudósítójától*.) Többhónapi távollét után Radics István visszatért Jugoszláviába. A parasztszervező hatalmas tömeg várta a zágrábi pályaudvaron. A diákság vállára kapta Radicsot és úgy vitték a lakására, hol a lakosság ovációjában részesítette.

Ezzel egyidejűleg Radics lapja, a „Slobodni Dom” közli a pártvezérnek Moszkvában tett nyilatkozatait. Radics kijelentette, hogy az új belgrádi kormány tagjai szintén barátjai Szovjet-Oroszországnak, bár az oroszországi dolgok állásáról gyöngén vannak informálva. Radics véleménye szerint Pasics rendszerének bukásához nagyban hozzájárult, hogy Pasics túlságosan szoros összeköttetést tartott fenn a Cankov-kormányval Bulgáriában és Bratjanuval Romániában. Ez a két kormány meg fog most ingani, mert a népek szabadúri igyekeznek olyan kormányoktól, amelyek Pasicshoz hasonló álláspontot foglalnak el. Az új belgrádi kormány

programjának legfőbb pontjai a szovjetkormány elismerése után az összes titkos szerződések, különösen a titkos katonai megegyezések elutasítása, továbbá a jugoszláv politika teljes mentesítése az imperialisztikus nagyállamok befolyásától. A jelenlegi belgrádi kormány összetétele nemcsak egy parlamentáris rendszer kezdetét jelenti, hanem parasztdemokráciák kezdetét is, melyeket csak egy lépés választ el a munkás- és parasztkormányoktól, ami alatt még azonban nem szovjetrendszert kell érteni.

Radics hazatérésétől lényeges változásokat várnak Jugoszlávia belső és külső politikájában egyaránt. Hír szerint a parasztszervező azonnal Belgrádba utazott, ahol tanácskozára hívta össze pártjának parlamenti frakcióját, azután pedig kihallgatáson jelent meg Davidovics Ljuba miniszterelnök. Hír szerint a horvát földműves párt valamelyik tagja le fog mondani mandátumáról Radics javára.

Véres összeütközés Maroshévízen a román és magyar parasztlak között

Formális háború folyt le a vitás legelőrez miatt. Hét székely gazdát izgatásért letartóztattak. Megismétlődött a giródtótfalui kisasajátítási konfliktus

(Cluj-Kolozsvár, aug. 12. Az *Uj Kelet tudósítójától*.) A rosszul megcsinált földreformból származó elégtelenség immár második súlyos kitöréséről kapunk hírt. Az első komoly konfliktus a Nagybanya melletti Giródtótfaluban történt, ahol a magát megkárosítottnak érző román földművesek valóságos fellázadtak az agrárhatóságok ellen. Most pedig Maroshévízen került még komolyabb kirombanásra az elégtelenség, amelynek hatása alatt véres összeütközés támadt a román és a magyar parasztlak között.

A helyszíre kiszállott bizottság hivatalos jelentése szerint a konfliktust bűnös kezek már régóta előkészítették. Állítólag magyar irreden-

ták izgatták fel a székely földműveseket a románok ellen. Az elfajult vita középpontjában a községi legelőnek egy része áll, amely hivatalos megállapítás szerint a románokat illeti. Ezt a székely gazdák beismerték a vizsgálóbizottság előtt, ahol sajnálatukat fejezték ki a konfliktus fölött.

A vizsgálat eredményeképpen hét székely embert letartóztattak. A kormány kolozsvári félhivatalosa, az „Infratirea” szerint maguk a székelyek neveztek meg azokat, akik a román gazdák megtámadására bujtatták fel őket. Ertesülésük szerint úgy a giródtótfalui, mint a maroshévízi eset interpelláció tárgya lesz a nemskára összeülő parlamentben.

Németország elfogadja a kiűrités feltételeit

Ma dől el a londoni konferencia sorsa. A birodalmi gyűlés nem fogja meg-szavazni a szakértői javaslatokat?

(London, augusztus 12. Az *Uj Kelet tudósítójától*.) A szövetséges delegációk vezetői tegnap ülést tartottak, amelyen Herriot közölte a párisi minisztertanácsnak a Ruhr-vidék kiűritésére vonatkozó határozatait. Herriot kijelentette, hogy a francia közvélemény Németország lefegyverzését kívánja és ezért a konferencia befejezte előtt szükségesnek tartja a német delegációval a katonai ellenőrzés munkájának megkönnyítéséről tárgyalni. Macdonald elfogadta Herriot javaslatát, mert a biztonság kérdése a legfontosabb Franciaországra nézve és ezt meg is kell vitatni a konferencián.

Az a hír, hogy Franciaország kész csapatait a Ruhr-vidékre a Dawes-terv végrehajtásától számított egy éven belül visszavonni, nagy meglepetést keltett a konferencia körében. Bizonyos, hogy Németország vita nélkül fogja elfogadni azt a feltételt, amely szerint kereskedelmi szerződés kötendő Franciaország és Németország között. Valószínű, hogy Clementel kereskedelmi miniszter ebben a kérdésben már tárgyalni is fog ma a német miniszterekkel, Herriot viszont Stresemannal a katonai ellenőrzés ügyében tanácskozik.

Mintán a szövetségesek legközelebbi konferenciájáról teves hírek vannak forgalomban, a Havas-ügynökség hivatalosan közli, hogy ez a konferencia Macdonald Poincaréhoz intézett

levelének megvalósítása, mely szerint a jövételi probléma után a szövetségesek egymás-közi adósságainak kérdése is megoldandó. Ez különben logikusan következik a Dawes-tervből is, amely Franciaország kártérítési jogait leszállítja a többi állammal szemben, amelyek nem szenvedtek a megszállástól. Jogos tehát, hogy Franciaország a szövetségesekkel szemben adóssága mérséklését érje el. A konferencia november végén lesz Párisban és azon, mint föhitelező, Amerika is részt vesz.

A tizenhatos tanács mai ülését döntőfontosságúnak mondják, mert napirendjén a legfontosabb gazdasági kérdések szerepelnek, mint például a szakértők javaslatai, a gazdasági kiűrités és a dologi szállítások problémája. Ha mindezekben sikerül a megegyezés, akkor szerdán este a konferencia befejeződik. Marx kancellár és Stresemann arra számítanak, hogy a jövő héten összehívják a német birodalmi gyűlést a Dawes-tervvel kapcsolatban törvényjavaslatok megszavazásáért. A berlini lapok viszont azt hangsúlyozzák, hogy a szakértői vélemény aligha fogja a szükséges kétharmad-többséget megkapni, ha az egész szankciós területet a legrövidebb időn belül ki nem űritik. Ezzel szemben a német delegáció bizik benne, hogy sikerülni fog a londoni konferencia eredményeit akár népszavazással is elfogadtatni.

Fetkó Jani újra szabadon sétál

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hétfői számunkban egy rövid hírből jelentettük olvasóinknak, hogy a zsebtolvajok koronázatlan királya, Fetkó Jani egy egyszerű szimpla zsebtolvajlásán rajtavesztett és újból a hatóság kezei közé került.

Fetkó Jani alig néhány hete szabadult ki az ügyészség fogházából, ahonnan bizonyítékok hiányában helyezték szabadlábra. A híres zsebtolvaj a multakon okulva, belátta, hogy a zsebtolvaj-mesterség nagyon göröngyös és szabadlábrahelyezése után szent esküvel fogadta, hogy a hatóságoknak ezután nem fog alkalmatlanokdni — mert munkaközben ezután óvatosabb lesz. A zsebtolvajkirály királyokhoz illő méltósággal akarta esküjét betartani, de Kolozsvárt nem tartotta e célra alkalmasnak és ezért bucsu nélkül távozott. Első útja szülőföldjére, Máramaroszigetre vezetett.

Alig néhány napig volt Máramaroszigeten Fetkó Jani, mikor a hatóságokban gyanút keltett. Gyanakodni kezdtek az elegáns fiatalemberre és a zsebtolvaj jobbnak gondolta új állomást keresni magának. A térképen való hosszas keresés után Marosvásárhely—Székelykocsárd—Tövis utvonalat tartotta a legalkalmasabb vadászterületnek, ahol távol a hatóság szemétől és bizon zavartalanul üzhethi kised játékait. Alig két hete dolgozott Fetkó Jani új állomáshelyén, amikor legnagyobb óvatossága mellett is utolérte végzete és újra rendőrkéze került.

A tövisi állomáson Pop György országgyűlési képviselő a gyorsvonatra való felszállás közben észrevette, hogy pénztárcája mellett egy idegen kéz kotorászik. A képviselő hirtelen fordulattal elkapta a kotorászó kezét, majd mikor a kéznek a gazdája is előkerült, két hatalmas pofont szórt le neki és segítségül hívta a vasúti rendőrséget. Az igazoltatásnál kiderült, hogy póruljárt zsebtolvaj nem más, mint a zsebtolvajvilág közkedvelt, népszerű Fetkó Janija, akit azonnal letartóztattak és szombaton délelőtt behozták a kolozsvári főszigancóra.

Fetkó Jani, aki nem azért tett hirtelre a zsebtolvajok között, hogy egy egyszerű kis rajtakapás nyakát szegje, a jelen esetben is megpróbálta, hogyan kerülhetne ki a csávából. A szigancói kihallgatása alkalmával semmilyen lopásra nem akart emlékezni, sőt ha tőle függne, képes lett volna azt is letagadni, hogy valamikor is volt Tövis állomáson.

A zsebtolvaj konok tagadásával szemben a

szigancra nagy titokban vezeti a vizsgálatot. A vizsgálat vezetője az eddigi eredményről semmit sem akar a nyilvánosságra hozni, mert azzal érvel, hogy a vizsgálat még nincs befejezve és a befejezésig az ügyről nem nyilatkozhat.

Amíg a szigancra azt hangoztatja, hogy Fetkó Jani a kézifogdában szomorkodik, addig tegnap délelőtt élénk feltűnést keltett, hogy a híres zsebtolvajt állítólag többen látták szabadon sétálni, mégpedig olyan hatósági emberek, akik már több esetben tették ártalmatlanná. Hír szerint ma délelőtt újból mutogatta magát Fetkó Jani. Mint akinek legjobb rendben van a szénája, megjelent az utcán, trafikokban cigarettát vásárolt, kávéházakban feketézett és

minden mozdulatával azt mutatta, hogy az ő ügyei rendben vannak.

A nyomozás vezetői azonban továbbra is fentartják azt az állításukat, hogy Fetkó Jani a szigancra foglya. Néhány napon belül valószínűleg teljes befejezést nyer a Fetkó Jani ügye és akkor átadják az ügyészségnek, ahol elnyeri méltó büntetését.

A szigancra kijelentése, hogy Fetkó Jani még a mai nap is a szigancra ül, annál inkább feltűnő, mert vannak szigancra-detektívek is, akik a zsebtolvajt sétálni látták. Mi részünkről mindenestre el kell hogy fogadjuk a szigancra nyilatkozatát és nyugodtan várjuk a tettenért zsebtolvaj ellen lefolytatandó vizsgálatot.

Szomorú levél Argentínáról

Irtóztos nyomor vár a kivándorlókra. Az argentinai zsidó telepések

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az elmúlt napokban leírtuk egy Kubába kivándorolt erdélyi zsidó levele nyomán az ottani állapotokat. Hasonló panaszos írás érkezett most hozzánk egy Argentína fővárosából Erdélybe visszajött fiatalembertől, aki Délamerika országait bejárva, kereste a helyet, ahol nyugodalmatlan munka révén kis vagyont gyűjthessen, hogy innen vagy Északamerikába, vagy pedig Palesztinába utazhasson.

Az első csalódás

A levél tele van panasszal. A bevándorlók javarésze — írja D. A. — zsidó nemzetiségű. Legtöbbször orosz és lengyel zsidó, de vannak sokan Romániából, az utódállamokból és Magyarországból is. Csalódott, szerencsétlen, a hiszékenység átkával sújtott emberek, akikkel könnyen el lehetett hitetni, hogy itt kint föl nem tart kiinosbányák túrelmentül várják az embert.

Én magam tíz hónapot töltöttem Buenos-Ayresben. Nyelvismereteimnél fogva és mert elég élelmes is vagyok és valami egész különös véletlen is segítségemre volt, el tudtam helyezkedni. Mégis visszajöttem, mert nem bírtam a klímát és főleg nem tudtam nézni azt az irtóztos nyomort, honfitársaim kínos küzködését.

Emigráns-hotel

Akinek minosen pénze hotelre, vagy aki takarékoskodni akar, megszállhat az ugynevezett Emigráns-hotelben. Itt nagy termekben két-háromszáz ágy van felállítva. Az ágy nem más, mint keskeny, vastól való fekvőhely, minden ágynemű nélkül; sem lepedő, sem takaró, sem vankos nincs a fekvőhelyen. Ha az emigránsnak nincs pénze, és ha még nem kapott munkát, joga van isten szabad ege alatt, vagy valamelyik kapugádjában meghálnia. Tömegesen látni az idegeneket ebben a helyzetben, amiben még van valami megnyugtató vonás. Annál kínosabb látni őket kétségbeesetten, kidülledt szemekkel és éhségtől ványadt arccal dülöngélni Buenos-Ayres gyönyört utcáin.

Erdélyiek nyomora

Nincs szebb fekvést város a világon Argentína fővárosánál, de nem is látni nagyobb nyomort sehoh, mint éppen ebben a gyönyört metropolisban. Több erdélyi családot ismertem, akik otthon elő jó módban éltek, akik azonban idehínt elképzelhető legnagyobb nyomorban várják a jobb időket. Cipőszállításai, vagy karamella-cukorkák árusításával keresik meg kenyertüket.

Sokan, különösen a fiatalabbak és erősek, rászánják magukat arra, hogy az ország belsejébe mennek és itt földmunkából próbálnak megélni. Ezt azonban legfeljebb, ha két hétig bírják. A munka ugyanis nagyon nehéz és a forráságot csak az akklimatizált ember bírja ki. Láttam erőtel duzzadó fiatalembereket, akik mint emberronsok jöttek vissza négyheti földmunka után. Bethy Zoltán, egy a pesti társadalomban ismert fiatal ember, aki családostul szerelm és adósságszínálás miatt kénytelen volt elhagyni Budapestet, szintén ilyen módon próbált szerencsét. Először vidékre ment és amikor innen visszajött a fővárosba, huszfogyasztó tüzembe állott be munkánsnak. Ezt a munkát még kevésbé lehet kibírni, mint a földmunkát. Asztma és csusz már a harmadik napon nagy mértékben jelentkezik az embereken, akik három naponkint cserélik fel egymást. Természetesen csupa idegen munkás jut ide, a bensülött el tud helyezkedni egészséges iparágakban is, ahová azonban a bevándorlottakat csak a legkivételesebb esetben engedik érvényesülni. Bethy Zoltán most abból tengeti életét, hogy a kávéházakban ceruzát árul éjszakánként. Ismertem egy Davidsohn nevű beth-

leni családot, akik itthon elég jó módban éltek, kint azonban városról-városra hurcolják magukat, mindenütt szerencsét próbálva.

Zsidó telepések

Buenos-Ayres-től körülbelül kétnapi vonatjárat innen Rosario, amelynek vidékén zsidó telepések élnek. Ezek azoknak a leszármazottjai, akik az első orosz pogromok után jöttek báró Hirsch hívására Argentínába. Két-három kisebb várost is alapítottak, azonban e városokban sincs jövője a jövővényeknek, a bevándorlótaknak. Legfeljebb azoknak, akik vagyonnal érkeznek és akár földbe, akár ipari vállalkozásokba befektetéseket tudnak eszközölni. Ehhez azonban ötször annyi pénz kell, mint amennyi hasonló vállalkozásokhoz Palesztinában elegendő. Santafé és Takuman vidékén szintén laknak tömegekben zsidók. Van is nekik valami autonómia feléjük. Szombaton szünetel a munka, ellenben vasárnap joguk van dolgozni, úgy mint más munkanapon.

Amit Argentínáról mondottam, ugyanez áll Peru, Chile, Uruguay, Brazília és Paraguay-ra is. Óva intek mindenkit, hogy fel ne üljön a hajóstársaságok ágensei csábos szavainak.

Az a reményesség se kecségtessen senkit az ide való kivándorlásra, hogy ianen könnyű szerrel eljut Északamerikába. Erre csakis illegitim uton lehet mód, de olyannak, aki nem bírja folyékonyan az angol és spanyol nyelvet, esetleg szabadágába is kerülhet, mert lecsukják, pénzt elkobozzák és nincs az az ügyvéd, aki ingyen vállalná egy bajbajutott ember megmentését.

Ahogy azt a „Viitorul“ elgondolja

Eddig úgy tudtuk, hogy minden kölcsönözlethez két fél szükséges: egyik aki kölcsönt kér, másik aki kölcsönt ad. Viszont esetleg nem ad. A kormányparti „Viitorul“ jóvoltából most egy egészen más fajta kölcsönüggyel ismerkedtünk meg. Még pedig Bratianu Vintila pénzügyminiszter külföldi utjával kapcsolatban. Mert azok a neveletlen elleuzéki és egyéb zsidó lapok — az anumita presa — nem átalítottak magirni, hogy Bratianu külföldi kölcsönkereső útja teljes fiaskóval végződött és Nagyrománia finansnapoleonja türes kezekkel volt kénytelen visszatérni Londonból. Lám a jól nevelt és jól értesült „Viitorul“ egészen másképpen tudja. Szegény Bratianu Vintila, nem is kölcsönt ment külföldre, hanem csak úgy, egy kicsiny privát kiruccanásra. Bizony isten, ez az ágyban sen volt kölcsönt kérni. Még vasúti költségekre sem, hiszen mint miniszternek szabadjegy van. De azok a személtés angol és amerikai nagytőkészek azonnal megnesszelték, hogy megérkezett és egymás hegyénhátán tolongtak, úgy kintáltak Bratianunak a kéretlen kölcsönökét. Valóságilag egymásra liótláltak. Én huszmillió fontot adok — mondotta az angol nagytőke. — Nagyságos ur, ne tessék rá hallgatni — én ötszázmillió dollárt adok. Csak tessék elfogadni kérem szépen, a jó isten áldja meg.

Szegény Bratianu Vintila alig tudta hova bujjon a nagy kölcsönkínálatt elöl. Végül is kénytelen volt megszökni Angliából. És mit csináltak erre a tolakodó angolok és amerikaiak? Egyik marokra fogta a huszmillió fontot, a másik meg az ötszázmillió dollárt és elkecsere-désükben utána hajították a kölcsön elől menekülő Vintilának. A súlyos pénzkötegek majd hogy fején nem találták szegényt. Így van az, ha valakit kölcsönrel vágnak fejbe. Ahogy azt a „Viitorul“ elgondolja.

Lloyd 2836
Nagy szállítvány áru érkezett

szövegek
Ruha-, kos-
tüm-és kabát-

selymek
Ruha- és
kabát-

kabátoknak
Sealskin-
plüss I-a

bársonyok
Ruha- (120
cm. széles)

m ajdnem gyári áron árusítja

AU PRINTEMPS

a volt MISSIR áruház

Cluj, v. Unió-utca 11.

Zsidó riport a közeledő őszi

Felvonultak az antiszemita röpiratok. A kampós-keresztesek romániai „alkotmánya”. A hetedik pont. Készülődés az őszi nagy csatákra

I.

(Cluj-Kolozsvár, aug. 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Közel az őszi és a tikkadt augusztusi napok ernyedtségét lassankint levetik az emberek magukról. A közeledő szeptember frissítő hős szele érzik már nemsokára, hazajönnek a fürdőzők, a szabadságoltak, a vakációzók, kereskedők, hivatalnokok, diákok és mindenki. Ebben a nagy és új küzdelmekhez való visszavándorlásban legelsőknek az antiszemita szervezetek nyitják meg a menetet.

Alig pihenték ki a zsidó keponyák, a zsidó kereskedők kirakatai és cégtáblái, a zsidó templomok és házak ablakai, temetők és temetések a nyári hónapokban a bunkozások és kődobálások részleges szünetét, az utcákon máris megjelentek az új „tettek” tüzelő és az új „teóriákat” hirdető röpiratok, melyek korán jött vért hirdető heroldjai az eljövendő őszi utcaharcoznak, zsidóveréseknek, továbbá mindezzel egyidejűleg természetesen elősegítik Románia konszolidációjának s „támaszai” az ország jó hírnevének és hitelének.

A ma megjelent huszoldalas füzet mindenütt kapható, minden újságáros bódében nyíltan árulják hét lejért.

A címlapon egy jelvény van és a következő mottó:

„Uomini siate e non pecore matte,
si che l' gindeo tra voi di voi non rida.”

A mottó alatt van a román „fordítás”, mely magyarul így hangzik:

„Emberek legyetek és nem barmok, nehogy
a zsidók kiröhögjenek titeket.”

Dante (Par. a. V. v. 80. 81.)

Szóval már Dante is elkezdett kampós-keresztes vitéz volt, aki a „Poklót” csak azért költötte, hogy oda taszithassa a zsidókat. Szegény Dante, gondolom megveszekedett kávéházi ventillátorként foroghat a sírjában, midőn mettője román „fordítását” olvassa.

A füzet előszava (mert ilyen is van) kijelenti, hogy „A győztes háberu nem hezta meg a románok fölszabadulását, hanem egy végeláthatatlanul súlyos valamit akasztott a román nép nyakára azt, hogy Izrael rabjál legyenek.” Megtudjuk az előszóból továbbá azt is, hogy az „Alianta israelita universalis” kizárólag azzal foglalkozik, hogy a világ ura legyen, mivel egyelőre más dolga nincsen. Az előszó vége egy fogadalom, mely szerint harcolni kell azért, hogy románia kizárólag a Románoké és pedig a becsültes románoké legyen és hogy az Isten is úgy segítse őket.

II.

Az előjáró beszéd után, mely egyébként csak úgy hamis statisztikától, hazug beállításoktól és gonosz, rosszakaratú, soha le nem irt, soha el nem hangzott idézetektől és kijelentésektől, következik a „Proced de program pentru Unirea Asociatiilor Nationaliste” (A szövetségettségi nacionalista egyesületek közös programja).

E program husz pontból áll, melynek főbb részei magyar fordításban a következők:
II. — Az 1918-ban kötött békével felszűnt került a kisebbségek problémája. Elismerjük az állam polgárainak egyenlő jogokkal és egyenlő kötelességekkel szokat a kisebbségeket, melyek a román nép közé kerültek, kivéve a zsidókat, akik óriási számban önzöltek el az országot, mint nem kívánatos elemek és akiket nem illehetünk állampolgári jogokkal.

Minden erőnkkel harcolni fogunk ellenük és megkülönböztetjük őket a többiektől.

III. — Küzdeni fogunk az 1866 évi alkotmány újból való érvényesítéséért, mely alkotmány 7-ik cikkelye szerint egyetlen zsidó sem lehet állampolgár.

VII. — Harcolni fogunk a zsidóknak az országból való kitűzéséért.

XIX. — A zsidók kizárása a hadseregből és kiközösítése a katonai szolgálatból.

XX. — A sajtót a zsidók kezéből románok vegyék át és a zsidó lapok csak zsidó nyelven jelenhessenek meg.

Végül pedig a program keresztülvitelért munkára hívják az összes román nemzeti erőket, egy „erőteljes” intenzív munkára. Finis és A füzet a Tipografie Nationala S. A. Cluj, Strada Regina Maria No. 4. nyomdában készült.

Tehát a romániai antiszemita szervezeteknek már kidolgozott „Alkotmány”-uk van és várják a kormányrajutás pillanatát, amikor keresztülvitelik programjukat úgy Románia, mint a XX ik század kulturája és az emberiség teljes javára és dicsőségére.

Az alig beheggedt zsidó sebek még véresek, a Schön Bernát sírján még frissen hantolt a föld, a

jószáshelyi zsidótemplom Tórafoszlanjai még porban hevernek mooskolva, tépve és máris felharsantak a gyűlölet és a vandalizmus rekedt hangu bukóliái.

Es a kormány? És az ügyészség! Nem fontos. Nem is vádoljuk őket. Óh, nyugodtak lehetünk. A kormány nem fogja tétlenül nézni az eseményeket!

A legközelebbi vasutpogrom után majd ujra demantálni fog...

Négy és félmilliárdos csekkcsalás

Letartóztatták egy előkelő bécsi bankár fiát. Bukarestben is sikkasztott nyolcoszázhuszenhétezer lej

(Bécs, aug. 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az egyik legnagyobb braziliai szén- és aranybányavállalatnál, A. Thun & Comp.-nál nagyarányú sikkasztásnak jöttek nyomára a múlt hetekben. A cégnek folyószámlája van a new-yorki Guaranty Trust Company-nél. A bányavállalat és a bank között chiffrizott levelek útján állandó csekkötötetés áll fenn.

A folyószámla múlt évi lezárolásánál rájötték arra, hogy a Guaranty Trust novemberben hamis utalások alapján a new-yorki Equitable-Trust banknak 50,000, egy Hartmann Ferenc nevű egyének pedig 12,000 dollárt folyósított. Nyilvánvaló volt, hogy a csalást csak a Thun cég egyik alkalmazottja követte el. A gyanu a bécsi származású Frankl Pál Ernőre, Frankl Sándor előkelő bécsi bankár fiára irányult.

A nyomozás során kiderült, hogy Frankl egy nagy buharesti cégtől 2 évvel ezelőtt 827 ezer lej sikkasztott.

Hamarosan rájöttek arra is, hogy a múlt év novemberében M. Dabanne párisi lakos ci-

mére 62 ezer dollárt utaltak át. Dabanne asszony intim viszonyt folytatott Frankl atyjával. Ezután már kétségtelen volt az, hogy Frankl és Hartmann azonos személyek.

A csaló nyomai Bécsbe vezettek. A múlt hét folyamán sikerült is Frankl Pál Ernő atyja tüzletében letartóztatni. A sikkasztó fiu már az első kihallgatásánál bevallotta bűnét és előadta, hogy tettét a Thun-cég egyik hivatalnokának, Oswald Schmittnek segítségével követte el. Az elsikkasztott pénzeket Frankl gazdag rokonainál helyezte el, akiknek fogalmuk sem volt a fiatalember tüzletéről. Cinkostársának hatezer dollárt adott. Másfélmilliárd osztrák koronával belépett társnak apja tüzletébe. Az Amerikában elsikkasztott pénz egy részével megterítette a buharesti cég kárának felét. Az elsikkasztott pénz összege négy és félmilliárd osztrák koronát tesz ki. Ebből a hatalmas pénzből Franklnál már csak tízmillió koronát találtak meg. Kiderült, hogy Franklnak sok barátja volt és a bűnös pénz nagyrészt ezekre költötte. A csaló bankárt beszállították a törvényeszeki fogdába.

Koronatanu jelentkezett a vácmányi rablógyilkosság titokzatos ügyében

Másfélég hallgatott a székelyvajai éjjeli őr. Ujból megindul a nyomozás. Mittelmann József ártatlansága mellett szólnak az új adatok

(Targu-Mures-Marosvásárhely, augusztus 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számában részletesen megírta az Uj Kelet, hogy a hírhedt vácmányi hegy erdőseiben rosszul sikerült rablótámadás során elfogták Mór Mihály és Mór János foglalkozásnékülieket és ezzel új irányba terelődött annak a hasonló körülmények között és ugyanazon a helyen történt bűncselekménynek az ügye, melynek áldozata, Mittelmann József már másfélég szenved ártatlanul. A tettenért rablók egyelőre még tagadják, hogy ők gyilkolták volna meg Kohn Dávid széplaki kereskedőt, de mára olyan részlet került nyilvánosságra, melyből szinte kétségtelenül megállapítható, hogy — ha a Mór-estvérek nem is, de —

Mittelmann József semmiesetre sem lehetett a gyilkos.

Mint ismeretes, a törvényszéki tárgyaláson a legsúlyosabb bizonyíték Mittelmann ellen a saját mérszárostaglója volt, amelyet véresen találtak meg egy faágon. Az orvos szakvélemény megállapította ugyan, hogy nem a bárdal történt a gyilkosság és az is feltűnő volt, hogy Mittelmann miért nem rejtette el az áruló bűnjelt, ha valóban ő a gyilkos, — mégis az ő bárdja volt és ő volt a meggyilkolt Kohn Dávid egyetlen utitársa. Arra, hogy ezzel a taglóval más is megölhette Kohn Dávidot, senki sem gondolt, ugyszintén arra sem, hogy

miképen került a véres bárd a fára,

olyan magasságban, ahová puszta kézzel lehetetlen meg felhajtani, hogy ottakadjon és az ág le ne törjön.

Erről a bárdról most majdnem teljes bizonyossággal megállapították, hogy miképen került a bűneset középpontjába. Mór Ferenc és Mór János elfogatásának hírére a székelyvajai éjjeli őr többek előtt kijelentette, hogy szólni szeretne és tudna is a Mittelmann-ügyről. Az éjjeli őr ugyanis pár nappal Kohn Dávid meggyilkolása után künnyjárt a vácmányi erdőben, ahol ugyancsak egy

véresfoku fejszét talált egy bokorban.

A szenzációs leletből arra kell következtetni, hogy a gyilkosság ezzel a fejszével történt, amelyet a gyilkosok azért hajítottak el, hogy eltereljék magukról a gyanut. A gyilkos valószínűleg visszatért a szán mellett fekvő Kohn Dávidhoz és amikor a szán átkutatása

közben rátalált Mittelmann bárdjára, bemártotta az áldozat vérebe, felmászt a közelben levő fára s úgy akasztotta rá az egyik ágra. Ezt a feltevést a helyszíni szemle is beigazolta. Így terelődött pozitív gyanu a meggyilkolt utitársára, akit aztán a látzatbizonyítékok alapján letartóztattak és el is ítélték.

Erről a döntőjelentőségű momentumról, amely Mittelmann József fejtétlen ártatlanságát bizonyítja,

senki sem tett jelentést sem az ügyészségnek, sem a vizsgálóbíróknak.

És még feltűnőbb az, hogy miért nem jelentkezett az éjjeli őr annakidején, amikor egy ártatlan embert ítétek el olyan gyanu alapján, amelyet egyszerű vallomással még ítélethozatal előtt meg lehetett volna dönteni? Feltételezzük, hogy az éjjeli őrnek semmi köze a szörnyű bűnhöz, de mindezesetre kellett legyen valami, ami visszatartotta attól, hogy hivatalos helyen előadja mindazt, amit a vácmányi hegyen történt gyilkosságról tud.

Mittelmann József az egyik Mórban felismerte támadóját, a székelyvajai éjjeli őr véres baltát talált a vácmányi erdőben és vallani akar. Ez két olyan fontos momentum, melynek alapján a hatóságoknak azonnal ismét be kell vezetniük a leglekiismeretesebb és minden részletre kiterjedő nyomozást, ha ki akarják deríteni az igazi gyilkost.

Sürgösen ki kell hallgatni a vajai őr,

aki okvetlenül más megvilágításba fogja helyezni a vácmányi rablógyilkosságot. Fogják vallatni a tettenért Mór-estvéreket, akiknek aligha ez volt az első rablótámadásuk. És végül vegyék elő a pör összes aktáit tüzetes áttanulmányozásra, mert mindezek az újabb fejlemények arra engednek következtetni, hogy szoros összefüggés van közöttük, mégpedig abban az irányban, amely Mittelmann József ártatlanságának fényes bizonyítékát fogja szolgáltatni. A székelyvajai éjjeli őr, aki tizenöt hónapig titokzatos módon hallgatott, koronatanu lesz annak a véres tragédiának, melynek következtében egy ember tavaly május óta ül a börtönben ártatlanul.

— Nagyváradon az Uj Kelet részére hirdetések és előfizetések felvesz Blum Zsigmond, Oradea-Mare, Str. Alexandri (Teleki-u.) 4. szám.

Százötvenezer lej egy állomásfőnökségért

A marosvásárhelyi állomásfőnök pénzért vette az állását. Miért nem lehet a székely fővárosban vagont szerezni? Aki nem hajlandó visszafizetni a vesztegetési pénzt

(Marosvásárhely, augusztus 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ország közgazdasági életének sok súlyos baja között is a legsúlyosabbak közé tartozik a teheráruforgalom állandó süllyedése és teljes bizonytalansága. A regátnak, de még inkább Erdélynek és a Bánátnak kereskedelmét, valamint iparát évek óta nyomorítja a vasuti szállításhoz illuzórius volta, ami egyes szakmákban valóságos krízist idézett elő. Az ország vagonparkjának jórésze használhatatlan, de a minimális forgalmat a javításra nem szoruló kocsiakkal is fenn lehetne tartani, ha a kereskedelmi és közérdek szavát el nem hallgattatná a lokális vasutczézárak magánérdeke. Az erdélyi sajtó szinte szünet nélkül cikkezik az ellen a rendszer ellen, mely hallgatólagosan megengedi, hogy a forgalomban levő teherkocsipark csupán azoknak álljon rendelkezésre, akiknek módjukban van az alárendelt hivatalnokok szívét ugynevezett csengő érvével megpuhítani.

Marosvásárhelyen, ahol Erdély teheráruforgalmának tekintélyes része bonyolódik le, hosszú hónapok óta szintén csak nagyon körülményes módokon lehetett vagyonhoz jutni. A székely főváros szállítói között köztudomású volt az, hogy D... állomásfőnök, akit csak nemrég neveztek ki Vásárhelyre, a kiutalt vagonok ellenében pénzeket fogad és ezáltal megnehezíti a város forgalmának rendes lebonyolítását. Az állomásfőnök ellen több súlyos panasz is hangzott el és ezeknek a panaszoknak a bukaresti lapok helyt is adtak. Legutóbb pedig több kereskedő névaláírásával memorandum ment a CFR. bukaresti vezérigazgatóságához, melyben az érdekeltek azt kérték, hogy a CFR. küldjön ki egy vizsgálóbizottságot az állomásfőnök viselt dolgainak felülvizsgálására.

A vezérigazgatóság méltányolta a szállítók kérését és Marosvásárhelyre küldötte Christescu inspektort. A felügyelő a múlt hét közepén érkezett meg a székely fővárosba, ahol mint helybeli vállalkozó jelentkezett az állomásfőnök-nél és faszállítás céljára négy vagont kért tőle. — Sajnálatosan egyetlen kocsi sem áll ren-

delkezésemre! — mondotta a főnök. — Hanem talán próbálja meg a jövő héten.

Christescu a sikertelen kísérlet után kijelentette, hogy neki a négy vagonra haladéktalan szüksége van és ezért hajlandó pénzáldozatot is hozni. Az egyezés természetesen hamarosan létrejött és a felügyelő 4000 lej „külön tiszteletdíj” fejében, mely összegből 1500 lej előleget azonnal lefizetett, megkapta a kért vagonokat.

„Nekem is 150 ezer lejembe került a főnökség!”

A vezérigazgatóság felügyelője a vesztegetés lezajlása után felfedte kiletét és kijelentette, hogy az eljárást azonnal megindítja az állomásfőnök ellen. Egyben visszakérte D.-től az 1500 lej előleget. Am a leleplezett főnök egy cseppet sem ijedt meg.

— Az előleget nem adom vissza, — jelentette ki a legtermészetesebb hangon — mert az állomásfőnöki állásért Bukarestben magam is 150 ezer lejt fizettem és a vagonok után szedett illetékek jórészt adósságtörlesztés címén még most is a hitelezőknek fizetem!

Ezek után Christescu vizsgálatát, mint céltalant és jogtalant visszautasította és a legagresszívabb módon támadt rá a felügyelőre.

— A vagonokat megkaphatja... de az előleg visszafizetéséről szó sem lehet. Semmiféle üzletet nem csinállok vissza. A vizsgálatot pedig tessék Bukarestben kezdeni...

A felügyelő ezek után az állomásfőnök valóságával és az összes adataival egyetemben visszatért Bukarestbe, ahol megindítják a nyomozást aziránt, hogy ki adta el 150 ezer lejt a marosvásárhelyi állomásfőnökséget.

Néhány bukaresti újság tegnapelőtti számában a szereplő személyek nevének megemlítése nélkül foglalkozik az eladott állomásfőnökség ügyével. A bizarr történet konkluziójaként megjegyzik, hogy a marosvásárhelyi vagonpanama mintegy képét adja az egész ország közéleti rendszerének, amely ilyen körülmények között hivatott arra, hogy csirájában fojtsa meg minden becsületes üzleti vállalkozást.

— Lengyel tüke — lengyel hazafiság. Erdélyes és figyelemreméltó jelenségre bukkant rá a napokban a lengyel köztársaság magas kormányának pénzügyminisztere. A pénzügyminiszter ur öccselenciája sajátkezűleg nézte át azokat a jelentéseket és aktákat, melyek a lengyel állampolgárok külföldön levő vagyonainak hiteles kimutatását tartalmazzák. A revidálás során meglepetve konstataulta a lengyel pénzügyek legmagasabb irányítója, hogy szabad Lengyelország arisztokratáinak kilencvenkilenc százaléka teljes vagyonát az angol bankokban kamatoztatja. Teszi ezt pedig Lengyelhon nemesi rendje pedig azért, mert nem akarja kiadni tőkéjét a lengyel márká örökös kinszenvedésének. Így többek között a *Branicky, a Potocky és a Zamojsky* grófok is, akik közül az utóbbi a varsói lengyel nemzeti szövetség elnöke és rettegett antiszemita vezér, két és félmillió aranyfrankot kamatoztatják Nagybritannia pénzintézetében, szóval teljes tőkéjüket kivették az országból. Ugyanez a gróf Zamojsky nemrég egy népgyűlésen hatalmas beszédet tartott, amelyben ellenállhatatlan elokvenciával bebizonyította, hogy Lengyelország minden baját és anyagi csődjét a piszkos zsidó tőkének köszönheti.

— Vasuti elgázolások. Ma éjszaka a gergyói vonalon, Mogyoró állomáson a 450. számú személyvonat tolatás közben *Barosan* Nikolaj fékezett, aki fel akart ugrani a mozgó vonatra, elgázolta. A szerencsétlen vasutast a kerekek teljesen kettévágták, úgy hogy a helyszínen meghalt. A rögtöni vizsgálat megállapította, hogy a fékező haláláért senkit sem terhel a felelőség. — Tegnap este a torda-abrubbányai vasutvonalon a 19. számú őrháznál, Felsőkősi állomás mellett, egy tehervonatot elütött egy parasztszekeret. A vonat a szekeret teljesen pozdorjává zúta és a rajtatűlő parasztembert darabokra szakította. A szerencsétlen ember személyazonosságát nem lehetett megállapítani, mert zsebében semmiféle igazoló okmányt nem találtak. A baleset következtében a lovaknak semmi bajuk sem történt. A vizsgálatot megindították, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelőség. Az eddigi vizsgálat szerint a baleset *Pap* pályáér hibájából következett be és ezért a pályáért őrizetbe vették.

* Észak- és Délamerikába utazók kérjenek azonnal prospektust „Cosulich Line”-től Bucuresti, Calea Grivitei 181.

Schloimale

Irta: Mendele Moicher Szforim

Hogy hívják Önt?

Zsidó ember ezzel a kérdéssel köszönti a vad idegent is, ha előbb kézfogással — Solem Alchem — üdvözölte.

Soha senkinek eszébe nem jutott még valahogy így válaszolni e kérdéssel:

— Mit törődik, komám uram, maga ezzel, hogy engem minek hívnak? Nem akarjuk mi összeházasítani a gyermekeinket! Ugy hívnak, ahogy elneveztek és hagyjon nekem békét.

Dehogy felelik azt! Éppen ellenkezőleg. A név után való érdeklődés egészen természetes és magától értetődő valami, mint amikor magtárogatom valakinek a kabátját és megkérdelem:

— Drágán vette? Mennyiért vette rőfjét?

Vagy ahogy az ember, anélkül, hogy megkínálnák, belenyúl a dohánytárcába és kivessz belőle egy cigarettára valót. Vagy az ember két ujjával belenyúl a burnótszelencébe és kivessz egy tüszentérsre valót. Vagy ahogy az ember beleereszti a lábát egy másiknak a kádijába, vagy beleengedi zsebkendőjét és megnevesíti, aztán bedörzsöli magát. Vagy az ember lopva belenézi egy idegen machzorba és tisztességből gyorsan visszalapozza a könyvet, vagy ahogy az ember odalép két egymással beszélgető emberhez, odatartja a fülét és meghallgatja, hogy mit beszélnek. Vagy ahogy az emberhez odajön valaki és hirtelen és váratlanul megkérdi tőle, milyen üzlettel foglalkozik mostanában és siet jó tanáccsal szolgálni neki, pedig ennek erre semmi szüksége nincs és elég jól meg van tanácsok nélkül is. Ilyen és hasonló ügyek nálunk zsidóknál nagyon is el vannak terjedve. Örök idők óta ez a világ sora és ha valaki elme cselekedne, bizony akkor bolondságot cselekedne. Mert természetellenest csinálna...

De ha nem csak erről a világról, hanem a túvilágról is az a meggyőződés él a zsidók között, hogy az embernek csak a lábát kell áttennie és a halál angyala máris ezzel a kérdéssel köszönti az embert:

— Hogy hívják Önt, komám uram?

Az angyal, aki Jákob atyánkal viaskodott, szintén nem tért le a világ utjáról és szokás szerint a neve után érdeklődött. Ha ez az angyaloknál is így van, mennyire így lehet ez bűnös embereknél, husból és vérből való teremtmények között. Jól tudom, ha elbeszéléseimmel először kilépek a zsidó irodalomba, az emberek első kérdése ez lesz: Mi az Ön neve, komám uram?

A nevem: Mendele. Kedves olvasó, így hívtak engem anyai részről való úkapám, reb Mendele Moskauer után, áldassék emléke. Azért hívták Moskauernek annak idején, mert hír szerint az öreg eljött Moszkváig, hogy itt orosz árut vásároljon, azonban szép csöndben visszafordult, mielőtt a hatóságok csak gondolhattak volna is arra, hogy kiutasítsák. Nem is erről akarok beszélni. Nem érdekes... De mégis Moszkvában volt, moszkovíták között. Az ut hircnevet és becsületet szerzett neki az egész világon. Mindenki tapasztalt és világotjáró embernek ismerte és ha valahol baj volt és orosznyelvű kérvényt kellett írni, akkor vele ültek össze tanácskozni...

De nem erről akartam beszélni...

Az ember ezzel a kérdéssel még nincs készen. Az első kérdés után a zsidóknál ömlenek a további kérdések. Így:

— Hová való Ön?

— Házass Ön?

— Vannak gyermekei?

— Mivel foglalkozik?

— Hová utazik?

És még több hasonló kérdés zuhog az ember felé ha, hála istennek, világotjáró és nem otthonlábó a kérdező. Én azonban nem akarok az egész világgal kérdező és felelő viszonyban lenni, ezért hajlandóan nyilatkozom mindezen kérdésekre olyan röviden felelni, ahogy csak lehet.

Hízlelgelem születtem, a gonoszí kerületben. A város jóságáról és jámborságáról híres, ahogy például Butafalva a bölcseségről, Koldusfalva a gazdagságáról, Lustafalva a szorgalmáról — csupa szép vidék, olyan előnyökkel, amelyek mindig hatást gyakoroltak a gólusz ezen vidékein és még most is hatnak. Azonban nem erről akartam beszélni...

Irataimban pontosan fel van tüntetve életkorom,

de hogy hány éves vagyok, azt nem mondhatom meg teljes határozottsággal, ahogy ez már zsidók között szokás. Megbologult szüleim, amikor éveimről számot adtak, soha sem voltak egymással tisztában. Mindkettőjük szerint a boltok nagy egésze idejében, az első chanuka estéjén jöttem a világra. De az apám számítása szerint ez akkor volt, amikor a nagy hidegek kezdődtek vidékünkön ugyanazon időben, amikor az öreg, áldassék emléke, elhalálozott. Anyám viszont folyton bizonygatta, hogy ez a két évben volt, mintúta a nagy ijedségek elmúltak fölöttünk. Anyámnak jó emlékeztető jele is volt: vörös tehenünk akkor borjadzott és az utolsó chanuka napon a fél városnak turés kalácsot sütött, amely olyan jó volt, hogy az emberek megnyalták mind az öt ujjukat utána. Ize még ma is sok ember nyelvén van. Idő kell hozzá és nagyobb fajta tehetség, hogy az ember elmélyüljön efajta számításokba, amire azonban leginkább a lustafalvi agyvelőemberek képesek...

Ám nem erről akartam beszélni...

Passzusomban a rólam adott személyleírás így hangzik: termetű közép haja és szemöldöke ősz, szeme fekete, orra és szája rendes, száka a szürke, arca tiszta, különös ismertető jelei nincsenek. Ez azt jelenti, hogy olyan ember, mint a többi, nincs semmi különös rajta, ember és nem állat. Most azonban felvetődik a kérdés, vajjon egy passzus, amelyről hiányzik a személyleírás, igazolható-e, hogy az illető valóban ember. Ez az elvetés azonban azért sem helytálló, mert semmi értelme nincs. A személyleírás után úgy sem igazodik el az ember, miért is törődünk egymással. Valóban kinék mi haszna abból, ha ön, kedves olvasóm, tudja, hogy komlalom magas, de tele van barázdákkal, hogy orrlíkaim nagyok és egészen kütönösek. Hogy arcom kifelé borzalmassan néz ki, hogy amikor nézek, vagy valamit megbámulok, akkor apró szememet összecusokom és ha ajkaimat felrehozom, akkor mintha rajtuk végigvonulna egy szeliden szurós mosoly.

Bolondság. Felességem nem törődött ilyen apróságokkal lakodalmunk előtt. Ugy vett magához, mint egy vak eszrogot, anélkül, hogy előbb megnézett volna. És mégis egészen jól ment az ügy. (Folyt. köv.)

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja

Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.

Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő

Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Mentsétek meg Schön Bernát árváit

Az Uj Kelet országos gyűjtése

Csak egy-két szemelvényt ragadunk ki abból a levéltömegből, amellyel naponta elhalmoznak bennünket olvasóink, barátaink és mindazok, akikben érző zsidó szív dobog. Egy bánati gabonakereskedő többek között így ír: „Nagy megnyugvással olvastam b. lapjuk elsejeli számában, hogy szegény Schön Bernát elhunyt testvérünk árvái részére országos gyűjtést indítanak. Nagyon helyesen jegyezték meg Önök, hogy az a szurás mindnyájunknak szól, mert én igazán úgy éreztem magam a hír olvasásakor, mintha szívenszurkolt volna. A mai postával utalványon küldök b. címűre 200 lejt az elhunyt mártír családja részére és Isten áldását kérem az Önök további működésére... Egy biharmegyei faluból rögtönzött gyűjtőívet hozott a posta. Néhány 20 lejes tételen kívül csupa 5 lejes adományok szerepelnek az iven. Szegény emberek megvonták a falatot maguktól, zsidó gyerekek az uzsonnapénzüket küldték be Schön Bernát hat nyomorgó árvájának. De hivatalos üzleti levélpapírokon is közlik velünk komoly üzleti cégek, hogy a felhívás olvastára kötelességüknek érezték gyűjtést indítani és hozzájárulni a gyilkos csendőrszeregy szerencsétlen áldozatainak megmentéséhez.

Ujabbban a következő adományok folytak be Schön Bernát hozzátartozóinak javára:

Brecher Oswald 65, Finkelstein Alfréd 50, Stein Stefania 50, Reinherz Samuel 50, Leitner Lajos 50, Leitmann Ernő 50, Grünfeld Béla 50, kisebb adományok 60, Noszin Samu 150, Ferencz Mendel 150, O. B. 100, Meiszter Náthán 100, Barzavaskereskedés 200, Lax László 100, Mézes Jenő 100, Salamon Testvérek 500, Bergner Mór 250, Bergner László 250, dr. Szilárd Endre 40, Déri Lajos 200, Herachkovits Manó 50, Fodor Árpád 100, Ausländer Lipót 100, Stein Adolf Blaj 100, Miklós József gyűjtése Baróth: Miklós József 100, Paneth Arminé 100, Klein Pálné 100, összesen 800 lej, Klein Hermann Alba-Julia 100, Nuszbaum Adolf Abrud 100, Medgyesi Ált. Tp. Rt. tisztviselőinek adománya 1000, Rosenfeld Herman Mezőszegely 100 lej.

Marosújvári gyűjtés. Rosenbaum Géza Abrudbánya 200, Samuel és Feuerlicht marosújvári vendéglősök 100, N. N. Cluj, 50, Weisz Aroné Uj-székely 60, Kisebb adományok Butarest 20 összesen 430 lej. Dr. Timár Miksa gyűjtése, Rév: Klein Sándor 100, Raduciner Lajos 100, özvegy Braun Hermanné 50, Kisebb adományok 280, összesen 530 lej. Izsák Jézset Mezőszentmihály 100 lej. Kautmann Jenő gyűjtése Tamásda: Kaufmann Jenő 100, Kautmann Esztike és Gizi 100, Hacker Benjamin 100, Hacker Lipót és családja 100, Weisz Manó és családja 200, Gombos Zsigmond 100, öz. Klein Fülöpné 100, Erdős és Társa 100, Klein Samuel 100, Schwartz Mórné 100, Weisz Albert 100, Krausz Mór 50, Hacker Sándor 50, Gottlieb Vilmos 50, Kisebb adományok 135, összesen 1485. Kertész Pál Pecica 100. Goldstein Oszkár 100, Fühndrich Zoltánú Oradamare 300, Spitzer Edéné Kisbács 100, Kollár Miksa Szászrégen 500, Szilas Mórné Targu-Mures 200, Porjessz Sándorné 100, Heinrich Ehrenwald Sambata de Jos 200, öz. Farkas Béláné Coroiu Sammartin 200, Kohn Salamon Lupeni 200, Klein Mórné Lunca 100, Vámos Leó Petrosani 100, Markovits Márk Arad 60, Mandl József Sibiu 50, Herman Weisz Mezőbarményes 50, V. V. Temesvár 100, Gy. A. Temesvár 100, Löwy Temesvár 100, Grész Miklós Temesvár 100, Singer Herman 200, Salamon Dávid Aiud 100, Israel Adolf Aiud 100. Kisebb adomány 30 lej. Összesen 10260 lej. Eddig kimutatva 19963 és 10 frank. Összesen befolyt 30223 és 10 frank.

Multkori kimutatásunkba nyomdahiba osztozott be, amennyiben Mandel Gerő helyett Mandel Géza, Mercurea Ciuc került a névsorba a 800 lej helyett tévesen csak 100 lej lett kimutatva.

Muresan prefektus ujból elfoglalta hivatalát. A már hosszabb idő óta szabadságon lévő Muresan vármegyei prefektus tegnap foglalta el újból hivatalát. Hodor közigazgatási vezérinspektor, aki a távollevő Muresan prefektust helyettesítette, tegnap este az expresszvonattal elutazott.

Megkezdtek az állampolgársági igazolványok kiadását. A napokban járt le Kolozsváron az a határidő, melyet a törvény előír az állampolgársági lajstromnak készülmére való tételére. A határidő lejártával a város illetőségi ügyosztálya megkezdte az állampolgársági bizonyítványok kiállítását. Első nap akadálytalanul lehetett az igazolványt megkapni 2 lej 50 bani bélyeggel ellátott kérvény ellenében. Mától kezdve azonban a tanács elrendelte, hogy a kérvény benyújtásától számított harmadik napon lehet csak kiadni az állampolgársági bizonyítványt.

Harden Miksa Párisban. Párisból jelentik: Harden Miksa pénteken ideérkezett. A „Petit Parisien“ interjú közöl Hardentől, amelyben kijelenti, hogy meggyőződése szerint a londoni konferencia feltétlenül eredményes lesz. Hangsúlyozta a Dawes-terv alapján való megegyezés szükségességét. Kívánatosnak tartja, hogy Páris és Berlin között közvetlen tárgyalások kezdődjenek, London közvetítése nélkül, minthogy Angliának a kontinensen ugy sineen érdekei. Anglia politikája mindig is az volt, hogy az európai hatalmakat egymástól szétjelválassza, hogy azután ő maga uralkodhassék. Ezzel szemben Franciaország és Németország kimondottan kontinentális hatalmak. Franciaországnak vasérc, Németországnak fémhányái vannak és a két ország gazdaságilag is ilyen módon egymásra van utalva. Ha el tudnák határozni magukat arra, hogy az angol-szász országok hatalmas ereje ellen egyesüljenek, akkor a jövő és a béke a két nemzet kezében lenne.

Bégába fulladt egy plébános. Temesvárról jelentik: Bosch József jászvásárosi apátplebános tegnapelőtt délután kiment fürödni a Bégának Budinec és Jászváros között levő szabad uszóhelyére. Alig töltött a vízben néhány percet, görcsöket kapott és bár a parton tartózkodók közül többen segítségére siettek, elmerült a hullámok között. A közeli falvak halászai még a szerencsétlenség napján átkutatták a folyó medrét, de a plébános holttestét nem sikerült megtalálni. Bosch József mindössze 32 éves volt és a csanádi egyházközség legképzettebb lelkészei közé tartozott, aki mint ember is közszeretettel érvendett. Megelőzőleg Pankotán lelkészkeskedett és így ott, mint Jászvárosban hatékonyan közreműködött a társadalmi béke biztosításán.

Marosvásárhelyre hercegi vendégek érkeztek. Marosvásárhelyről jelentik: Ileana királyi hercegnő, aki edesanyjával Mária királynővel Szovátán tartózkodik, tegnap délután egy orosz hercegnő, két udvarhölgy és egy udvari tisztviselő kíséretében automobilon Marosvásárhelyre érkeztek. A királyi hercegnő és kísérete megtekintették a kulturpalotát, azután autón bekoosították a várost. Rövid tartózkodás után a magas vendégek újra visszatértek Szovátára.

Országos kertészkongresszus Temesváron. Temesvári tudósítónk jelenti: Románia kertészi augusztus hónap 24. és 27. között országos kertészkongresszust rendeznek Temesváron. A kongresszus előkészítje és mozgató lelke Demetrovici, Temesvár város kertészetének mérnöke, akinek főérdeme az, hogy az értekezletre már is sokan jelentkeztek az ország minden részéből.

Nagy harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	lei	25
Flohr-harisnya minden színben	lei	53
Muszlín harisnya divat színben	lei	69
Cérna-muszlín minden színben	lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkegyűrtben és költőtárakban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

Budapesti házasságszédelgőt tartóztattak le Kolozsváron. Dunka Sándor budapesti mechanikus segéd ellen, aki alig néhány hónapja szökött át Romániába, több szélhámosság és házasságszédelgésért körözlevelet bocsátottak ki. — Dunka Sándor házasságszédelgési karrierjét Brailában kezdte meg, ahol mint londoni bankár egy gazdag kereskedő leányának kezdett udvarolni és megkérte a kezét. Az esküvő megtartása előtt Dunka visszaült apósa bizalmával, akitől hatvan ezer lejt kért kölcsön és megszökött. A kereskedő feljelentést tett Dunka ellen, de még a nyomozást jóformán be sem vezethették, amikor már Jasiban ütötte fel a fejét, ahol német gabonabizományos volt és a vőlegény szerepével egy bankigazgatótól negyven ezer lejt csalt ki. A szélhámos Jasiból Nagyváradra tette át székhelyét, ahol mint budapesti kereskedő egy ismert gazdag polgári család szép leányát jegyezte el, akivel meg is esküdött. Apósától egy házast kapott hozományképpen, amit azonnal eladott és a vételárral Kolozsvárra szökött. Feltűnő költségeivel magára vonta a kolozsvári rendőrség figyelmét, figyelni kezdték és egy igazoltatás alkalmával kiderült, hogy a bőkezű fiatalember nem más, mint a háromszorosan körözött házasságszédelgő: Dunka Sándor. Dunka Sándort letartóztatták és megindították ellene a vizsgálatot.

Csepel fölött kigyulladt egy repülőgép. Budapestről jelentik: Tegnap a déli órákban Csepel fölött a Franco Romana részvénytársaság egyik személyszállító repülőgépe kigyulladt. Az égő repülőgép láttára nagy tömeg gyűlt össze és szörnyűlködve várták, hogy az ezer méter magasságban lévő repülőgép mikor zuhan le. A gép pilótája, Gergye József volt huszárszázados hidegvérével megmentette a gép utasait, mert bravuroso siklórepüléssel baj nélkül szállott le a földre. A vizsgálat megállapította, hogy a katasztrófát a benzinvezető cső kigyulladás okozta. A szakértők véleménye szerint a gép utasainak életét csakis a hidegvérű pilótának lehet köszönni. A kár körülbelül tízezer dollár, amely összeg biztosítás útján nagyjából megtérül.

A tövisi antiszemita kilengésekhez. Megirtuk annakidején, hogy a tövisi zsinagógát „felelőtlen elemek“ összerombolták. Reggel felé beverték a templom minden ablakát és amikor a tetteseket előállították, a hatóságok a legteljesebb elégtételt helyezték kilátásba. Ma levél érkezett hozzánk, amely a következők nyilvánoosságra hozatalát kéri: „Köztudomású, hogy a rombolás ugyanazon éjjel történt, amikor nagy mulatságot rendeztek a felépítendő görög keleti templom javára. Ne feledjük el, hogy erre a célra zsidók is adakoztak. Amikor hajnalban néhány fiatalember a zsidóknak ezt az áldozatkészségét azzal igyekezett meghálálni, hogy beverték a zsidók templomának ablakait, egy zsidó pék fia kijött és tejlentette személy szerint is azokat, akik az ablakbeverésben résztvettek. Minthogy mindezekig semmiféle lépésről nem tudunk, ezuttal hívjuk fel a hatóságok figyelmét a rendbontók ellen való eljárásra.“

Megszűnt a „Budapesti Szemle“. Budapestről jelentik: A Gyulai Pál által 1866-ban alapított „Budapesti Szemle“ című lap a mai nappal beszüntette megjelenését. A lap megszűnésével komoly veszteség érte a magyar irodalmi és kulturális életet.

Lengyelországban megszigorítják a zsidók kivándorlását. Grabski lengyel miniszterelnök kijelentette, hogy a zsidó munkakerék tömeges kivándorlása Palesztinába rendkívül hátrányos az országra. Így a kormány a zsidók kivándorlásával kapcsolatban kénytelen lesz rendkívüli intézkedésekhez folyamodni. (Vajjon a zsidók ellen elkövetett atrocitásokkal kapcsolatban is ilyen nagy siettel rendkívüli intézkedésekhez folyamodni a lengyel kormány?)

Huszezer ház épül Csehszlovákiában. Prágából jelentik: A csehszlovák köztársaság kormánya nemcsak szavakkal, de tettekkel is azon van, hogy a háboru egyik legveszedelmesebb utóterjéként fellépett lakásínséget mielőbb megszüntesse. A kormány az őszi hónapokban 20.000 új lakóház építését kezdi meg a különböző városokban és a költségekhez az állampénztár 2,427.800.400 koronával járult hozzá.

A mankótörő, Pöstyén védjegye, hiven ábrázolja az ottani iszapfürdők gyógyhatását. Most is a világ minden tájáról sereglenek oda betegek. Az árak igen jutányosak (teljes pénző napi 40 Kc-tól). Felvilágosítások telefonon is: Rózsa-drogéria Cluj, Str. Londrei 21., ahol eredeti pöstyéni iszapköcsök is kapható házikurára.

KÖZGAZDASÁG

Őszre nagyipari kongresszus összehívását tervezi Kolozsvárra a GyOSz

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A munkaadók és gyáriparosok szövetségének kolozsvári vezetőemberei ma délelőtt zártkörű megbeszélésre gyűltek össze, melyen az a terv merült fel, hogy a szeptemberben megtartandó mintavásár tartama alatt a gyáripar egyes szakmáinak képviselői egy közös nagy kongresszusra gyűljenek össze Kolozsváron. A kongresszuson előadás sorozatok és szakmai értekezletek keretében az egyes szakmák képviselői s a gyáripar összképviselői meg tárgyalná mindazokat az aktuális problémákat, melyek a termelés és fogyasztás kérdéseivel legszorosabban kapcsolatosak. Ennek az értekezletnek demonstratív súlyt a felvilágosítás és a kérdések tisztázásának nagy hordereje adna s talán nagyon sokat lendítené azoknak a mizériáknak kiküszöbölésén, melyek jelenleg a termelés és fogyasztás viszonyát oly súlyossá teszik.

Az értekezlet egyelőre még nem dolgozott ki részletes programot, de a terv szerint a

kolozsvári Gyosz minden egyes gyáripari szakmához körlevelet fog intézni, melyben arra hívja fel az érdekelteket, tudassák a kolozsvári Gyosz-szal, hogy mik azok a kérdések, melyeket az ősszel összejövő konferencián legfontosabbakként vélnék megtárgyalni s napirendre tűzteni. Egyszermind arra is felszólítja a körlevél az egyes szakmák reprezentánsait, tudassák a Gyosz vezetőségével: hajlandók-e a kongresszuson előadásokat tartani és ennek esetén előadásuk milyen témakört ölelne fel.

A Gyosz vezetősége bizik a kongresszus sikerében, annál is inkább, mert azt nem tervezik regionális jellegűnek, hanem meghívják rá a regát és a csatolt területek minden ipari és szakmai érdekeltjét. A vezetőség nagyon bizik abban, hogy az ősszel összejövő nagyipari kongresszus, mely szakmák szerint tagolja ül össze, komoly sikerrel fog végződni és hatalmas demonstrációját fogja adni a romániai nagyipar élni és fejlődni akarásának.

Németország gazdasági letörése erősíti a cseh textilipart. Prágából jelentik: Mióta Csehország a régi monarchia textilgyárainak mintegy nyolcvan százalékát átvette, termelésének kétharmadrészevel kivitelre van utalva. A csehszlovák textilipar jelenleg körülbelül kétezeröt száz üzemből áll s közel háromszáz ezer munkást foglalkoztat. Koncentrációs törekvések a csehszlovák textiliparban ezideig nem észlelhetők. A textilipar ugyszólván minden fontosabb ágában 1922-ben és 1923-ban az export növekedése volt tapasztalható. Az export szempontjából Galícia és Magyarország csekély szerepet játszik. A csehszlovák export sikere leginkább Németországnak a világkereskedelmi életből való kikapcsolódására vezethető vissza. Csehszlovák textilipari körökben a pénz szűkének és az általános gazdasági válságnak elmúltával erősen remélik az export fokozódását.

A budapesti tőzsde, mint a közép-európai gabonakereskedelem központja. Budapestről jelentik: A budapesti árutőzsde forgalma az utóbbi hetekben erősen megegyező volt, ami azzal magyarázható, hogy az utóállambeli gabonapiacokkal, így Romániával is, rendkívül élénk kapcsolatokat teremtett. A budapesti árutőzsde jelentősége a forgalom korlátozásának további felszabadításával még egyre fokozódni fog s különösen nagy reményiséget fűznek a gabona határidőfizet visszaállításához. A jelek szerint várható, hogy a budapesti gabonacsarnok Közép-európa legfontosabb centrumává női ki magát.

Fellendült a magyar fémipar. Budapestről jelentik: A legújabb közölt ipari statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a magyarországi ipari vállalatok száma kétszáz-negyvenöttről kétszázötvenhátra csökkent. A magyar vas- és fémipari gyárak 1912-ben 201 millió aranykorona értékű árut gyártottak. Az elmúlt esztendőben a fémipari termelés 93,8 millió aranykoronára emelkedett, ami száznegyven százalékos növekedésnek felel meg. Ezzel kapcsolatban a vas- és fémipari üzemekben dolgozó fém munkások száma 29,694-ről 38,289-re emelkedett.

A budapesti tőzsde a dinár és a szokol ellen kontreminál. Budapestről jelentik: A budapesti tőzsde a dinár és szokol ellen kontreminál. Az akció főleg malmoktól indul ki, melyek csehszlovák cégekkel októberben esedékes lisztszállítási szerződéseket kötöttek. A kontremin az értékvizonyok eltolódását a magyar korona javára célozza.

Elnökök választ a dévai kereskedelmi és iparkamara. Déváról jelentik: E hó 15-én délelőtt fog lezajlani az újonnan alakult dévai kereskedelmi és iparkamara elnökönek és két alelnökének megválasztása. A választótanács elnöke Candrea Valér alprefektus lesz. A két alelnök közül az egyik a kereskedők, a másik az iparosok köréből lesz megválasztva.

Csehszlovákiában tilos a kartell. Prágából jelentik: A kartellek elleni törvényjavaslatot most vette tárgyalás alá a közellátási és igazságügyi minisztérium. A javaslat a parlament őszi ülésén lesz beterjesztve.

Egy aradi textil-cég kényszeregyezsége. Aradról jelentik: Kramer Jenő textilárúnyagykereskedő az aradi királyi törvényszéken kényszeregyezségi eljárást kért maga ellen. Kramer passzívái 700 ezer lejt tesznek ki, míg az aktívák alig haladják meg az 500 ezer lejt. A bejelentési határidőt szeptember 12-ére, a kényszeregyezségi tárgyalást pedig október 7-ikére tűzték ki.

A MÁV. mérsékli az exporttarifát. Budapestről jelentik: A MÁV. igazgatósága a kivitelre kerülő áruk tarifáját mérsékeltebben szabja meg, mint a belföldi forgalomba kerülő árukét. Már amikor a MÁV. igazgatósága a mezőgazdasági érdekeltségek kezdeményezésére az aranykoronás tarifa tervezetét tárgyalni kezdte, ígéretet tett a mezőgazdasági és ipari érdekképviselőeknek, hogy az export előmozdítása céljából a kivitel részére le fogja szállítani a belföldi forgalomra megállapított tételeket. Az aranykoronás tarifa aztán megjelent, de a mérsékelt exporttarifa késett. Erre a gazdák érdekképviselője jobb beadvánnyal fordult a MÁV.-hoz és a kérdés sürgős elintézését kérte. A mérsékelt exporttarifa, amely a mezőgazdasági termékeken kívül a kivitelre készülő iparcikkekre is vonatkozik, még e hónapban életbe lép.

Castiglioni eladta a Magyar-Olasz Bank-nál lévő érdekeltségét. Budapestről jelentik: Budapesti bankkörökben komoly formában kolportálják azt a hírt, hogy Castiglioni eladta a birtokában lévő Magyar-Olasz Bank részvénytulajdonosát a Banca Commerciale. Mint hírlik, Castiglioni már a legközelebbi közgyűlésen lemond a Magyar-Olasz Bank elnökségéről és helyette Toeplitz Giuseppe, a Banca Commerciale vezérigazgatója lesz a Magyar-Olasz Bank elnöke.

Oroszország ötven vagon dinamó-alkatrészt rendelt Csehszlovákiában. Prágából jelentik: Nehány nappal ezelőtt egy orosz kereskedelmi misszió érkezett Prágába, mely ötven vagon dinamó-alkatrészt rendelt. A misszió ezenkívül száz-ezer darab trágyavillára kért ajánlatot.

A mai valutapiac

A mai valutapiacra az árak újra estek, amit a lejnek Zürichben 2:45-re való emelkedésével lehet magyarázni. Élénk forgalom és kínálat mellett a következő árfolyamok alakultak ki: Osztrák korona 328-330, magyar korona 350-360, cseh korona 640-648, svájci frank 41:30-41:50, dollár 217-219:50, francia frank 12:20-12:30, font sterling 1000-1005, olasz lira 9:90-9:95.

Valutapiac augusztus 12-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1242, Berlin —, London 997, Newyork 219 00, Róma 994, Zürich 41:40, Bécs 31:25, Prága 650, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 815 00, márká 54, leva 153, török lira 110, font sterling 990, francia frank 1250, svájci frank 42:00, olasz lira 990, árachma 380, dinár 265:00, dollár 217:00, lengyel márká 43:50, osztr. korona 32:75, magyar korona 29:00, cseh korona 650.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 125:50—127 00, Amsterdam 207¹/₈—207:12, Newyork 529:75—530:00, London 2413:00—2413, Páris 3015 00—2940, Milano:2393:75—2400, Prága 1572 50—1572 50, Budapest 69:50—69 50, Belgrád 861:00—661:50, Bukarest 245 00—245 00, Varsó 103:00—103:00, Bécs 74:75—74:75.

Uj magánvasutak engedélyek. Bukarestből jelentik: A magánvasutak engedélyezésére összeállított bizottság legutóbbi ülésén foglalkozott a „Forestiera Banatului” és a „Patona” faipari cégek kérésével. A bizottság úgy határozott, hogy a két cég kérését szintal kivételesen teljesíti, de máskor csak olyan cégek kérését veszi figyelembe, melyek a nacionalizálást végrehajtják.

Magyar Színház

Szerda, augusztus 13.

Utolsó előadások

Utolsó előadások

Demidoff hercegnője

Nagy szentimentális dráma, I. Dostojevski regénye után, 6 felvonásban. Főszerepben Lya Mara és Alfonso Frieland.

VELMA SUCHARD

CSOKOLÁDÉKÜLÖNLEGESSÉG.

Ha művészi kivitel

butort, zongorát

akár venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg a

SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermelt asztalok fűrészkészleteket legolcsóbban itt szereshetik

Csapágyfémeket (saját gyártmány) legolcsóbban szállít Grossmann Jenő Nagyvárad Baross-utca 10.sz. Sürgöny cím: Grossmasin. Telefonszám: 286

Szőrmefestés és gyapjufestés

TAVASZI RUHAKAT A LEGSZÉBBEN TISZTÍT

"KRISTALY" GŐZMOSÓGYÁR CLUJ

Telefon 500

Telefon 500

Gyapju és gyapju-fonalfestés

SPORT

Modern sporttelepet építenek Szatmáron. Szatmáron a régen vajdó pályakérdés a megoldás stádiumába jutott. A városi tanács elfogadta a mérnöki hivatalnak egy új pálya építésére vonatkozó tervezetét és erre a célra egymillió lejt irányzott elő. A munkálatokhoz, amennyiben a minisztérium a tanács határozatát jóváhagyja, még az idén hozzáfognak. A tervezet szerint a sporttelep a jelenlegi futballpálya helyén épülne és futball, futó, atlétika és tennispályákat ölelné magában.

A KAC tenniszversenyére az eddig beérkezett nevezések szerint a marosvásárhelyi, temesvári és aradi játékosok is résztvesznek, úgy hogy szép és nívós küzdelmekre van kilátás.

Lengyelország—Finnország 2:1. Varsóban találkozott a két ország válogatott csapata. A mérkőzés minimális góldifferenciával a lengyelek javára dőlt el.

A cseh—román válogatott mérkőzés ügyében még nem jött semmi válasz a bukar esti centrálától, úgy hogy a kolozsvári Comitetul nem tudja megtenni a lépéseket a középnyomtatászi mérkőzés lebonyolítására. Ma ismét távirat ment Bukarestbe, amelyben a helyi körök sürgős intézkedést és választ kértek. A Comitetul Regional egyébként tegnap rendkívüli ülést tartott és a csapat kísérésével Savu, Georgescu és Popescut kérték föl a csapat összeállítására Georgescu kapitány kapott megbízást.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Két humoros zsidó könyv

(Sammy Gronemann: Hawdolah und Zapfenstreich. Mendale Moisher Sfurim: Schloimale. Fordította: Dr. Slomo Birnbaum. Jüdischer Verlag kiadásai.)

Sammy Gronemann neve nem ismeretlen azok előtt, akik az új zsidó irodalomban a humort keresik. Gronemann kedves, közvetlen elméssége, finom megfigyelő képessége nagy táborba szereztek számára nemcsak a német zsidóság köreiből, hanem azontul is mindenütt, ahol német nyelven tudják élvezni a zsidó humor sajátosságait. „Hawdolah und Zapfenstreich” című könyvében az oroszországi német megszállás életéről ír visszaemlékezéseket, mindenütt kihangsúlyozva a zsidó vonatkozásokat. Sok kedves, szatirikus vonás akad e visszaemlékezésekben, amelyeknek érdekességét az író jellegzetesen bájos és egyéni koloritja emel irodalmi nivóra. Egy fejezetben — die Synagoge des Ostens — sok szívet és nagy megfigyelőképességgel mutatja be a zsinagoga lelkét. Plasztikusan emelkedik ki belőle, milyen szerves járuléka a zsinagóga a zsidó életnek, mennyire visszatükrözi a keleti zsidóság múltját, magárahagyottságát és ebben az elhagyottságban a népi karakter megtartására irányuló szívósságát. „Batlenek” című fejezetében

ju... teretével írja le a zsidó légi emberek típusát.

Befejező sorai ime ezek: Ha majd felismerjük, hogy mi voltaképpen erőssége ama embereknek a keleten, ha majd megtudjuk, miben állott a régiék zsidósága, akkor meg fogjuk tudni különböztetni miut ők, az örökkévalót a mulandótól, a lényegest a lényegtelenetől, a Havdolah szavaival: „Hogy megkülönböztessék a szent a szentségtelenetől, a világoosság a sötétségtől. Lehavdil bön kodes lechol...”

Egy másik könyv szintén a zsidó humort igyekszik megmutatni Mendale egyik könyvével „Sloimale”-val Slomo Birnbaum fordításában. Mendale ebben a könyvben a keleti zsidó proletár lelkét mutatja be a maga meleg, megéjtő sokrétűségében. A kis embert, akinek arasznyi léte a remény varázslata és irgalmatlan sorsok bomlasztó sivársága között telik. Szomorú és vidám könyv, erősebb pontjain inoselkedő szatirát rakott föl az irásnak ez a kivételes művésze, más helyen szelid humorát ragyogtatja, de mindenütt a karakterek biztos rajzát adja, az igazi tehetségek ösztönös rátalálásával.

A fordítás igyekszik nemcsak a mesét és jellemeket hűen visszaadni, hanem a keleti zsidó környezetnek színét és levegőjét. Mai tárcarovatunkban Solem Alejehemnek a könyvhöz írott bevezetését közöljük. (sz. l.)

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó Szerda, aug. 13. Premier. Az asszony és az ördög. Szentimentális drámai allegoria, 6 felvonásban. De Artuiffo megéneje után. Főszerepben Francesca Bertini.

Figyelem!

**A QUOTA
Dél-AMERIKÁBA
NEM TELJES**

miután az odaváló bevándorlás korlátlan. Aki tehát Argentiniába vagy Braziliába **gyorsan akar utazni**, az írjon azonnal prospektusért

Cosulich Line
Bucuresti, Cal. Grivitei 181

Legolcsóbb és legkényelmesebb út AMERIKA, CANADA, ARGENTINA és BRAZILIÁBA.

Vasuti utazás tartama a hajóig csak 48 óra! Csak egy határ

MSD Erdélyi és Kiszorítvány
Cluj, Calea Regele Ferdinand 13. sz. sz. sz.
Zöldes kassza 7-11 *
Kereskedelmi ügyintézés, magyarkereskedés
Szociális ügyintézés *
Külföldi és belföldi utazás, valamint kassza
Külföldi és belföldi utazás, valamint kassza
Külföldi és belföldi utazás, valamint kassza

NAGYBAN gyermekjátékokat, kötött- és díszműárakat legjobban **KICSIBEN**
Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél vásárol Cluj,
Strada Regina Maria 13.
Gyermekkoscsik és kofferárak teljes kiárúsítása

Házlebontás
miatt

SZABÓ JENŐ

selyem- és szövetáru-
háza Cluj, Calea Regele
Ferdinand 5. sz. alatt

olesó

rendez.
Előrehaladott

	Lei
1 drb. abrosz és 6 szalvéta	328
1 mtr. sima fehér grenadin..	55
1 „ fehérmű vászon....	37
1 „ zefir, férfi ingre	42
1 „ himzett grenadin	65
1 „ sima ruhacrep, szí- nekben	39
1 „ c'sikos vagy kockás szövet	65
1 „ jó mosó karton	26
1 „ mosó delén, ruhára és pongyolára	39

Előrehaladott idény miatt az ösz-
szes raktáron levő
nyári árak

leszállított árakban
Nagy választék
lenvásznakban

Telefon **479** Telefon

Házlebontás miatt!

APRÓHIRDETÉSEK

Ágyszeri közlésnél egy szó 3.-, vastag betűvel 6.- lej. Legkisebb hirdetés 30 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény.

Megbízható 40 év körüli izr. nő keresek, ki a háztartás minden ágában jártas, csetéd mellé. Cim: Goldstein Dezső, Fehéregyháza, Segesvár mellett. 7637

Szépberendezési kis tüzlet belváros forgalmas helyén átadó. Cim a kiadóban.

Egy vagy két négy középiskolát végzett erősebb fiut tanulónak felvesz Farkas Ernő bőrnagykereskedés. 7609

Bőrszakmában képzett fiatal izr. vallásu segéd állást keres azonnali belépésre. Cim: Rubinstein Zsiga, Sighetul-Marmatiei, Dragos voda No 15. 7629

F. évi november 1-én belépésre keres egy jó izr. 30-40 éves szakácsnőt, havi 600 lej fizetéssel, Mózes Jakab, Hoghiz, (Olt-héviz). 7631

Masamódnót önállóan dolgozó felvesz Sándorné kalapüzlete Cluj, Strada Memorandului 6. 7634

Élelmiszerüzletéhez kis tőkével női társat keresek. Cim a kiadóban.

HUNWALD

Cluj, Str. Vlahuța (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 147.

ÜVEGCSISZOLDA és tükörgyár. Tábla-üveg raktár és üveg-üzemi vállalat. Hibás tükörök ujracsorozása.

GRÜNWARD & STEINER.

Előrehaladott idény miatt az összes nyári anyagok leszállított árban!

Grünwald és Steiner

női divatkölönlegességek áruháza
Cluj, Piața Unirii No. 12. — Telefon 9-61

Személyposta — Gőzhajók

Havre és Szt.-Nazaire-ból
Cuba és Mexiko
New-York és Canadába.

Felvilágosítások és jegyek:

„SARNIA“-nál

București, Rador 1572
Pasagiul Comédia

Telefon 493 Telefon 493

Írógépek

„ROYAL“ - „STOLWER“
„MERCEDES“ - „ERIKA“

állandóan raktáron. — Mindennemű író-
gépkellékek legolcsóbb beszerzési forrása.
Speciális javítóműhelyt
javításokért garanciát vállal

Finkler Antal Cluj

írógépvállalat, Calea Regele Ferdinand,
(a nagy vashid mellett)

Vágott és vágatlan tűzifát

vagon, ől- és mázsátételekben, ugyanintén

meszet, cementet és gipszet

legolcsóbban szállít a

Calcit Művek R.-T. Cluj

Str. Dragalina (v. Fellegvári-ut) 9. Telefon interurban 11-04
Egy m³ oltott mész 400 lej

Használjunk kizárólag

PLANTOL

כשר

legjobb növényzsírt, mert ez
tiszt, egészséges és kladós!

Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi
főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan
ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: HIENZ VILMOS Cluj

Zsák

Zsineg

HAVAS DEZSŐ
TIMISOARA

Kötél

LÁDAGYÁR

Mindennemű ládát és fadobozokat össze-
szegezett és szétszedett részekben meg-
rendelésre azonnal készit és bár-
nova szállit a legolcsóbb áron

Sajovic és Lebovits fakereskedés és ládagyár
Cluj, Strada Cernăuți (volt Kajántól-ut) 1 sz

MODE DE PARIS

szücs és szőrme-
áruház CLUJ
Piața Unirei 12.
Telefon: 768.
Táviri ati cím:
„Mo depelz“

Szücs és Szőrme-kereskedők figyelmébe!

Angro
osztály:

Cal. Victoriei 2.
Telefon 724. szám.
Fiók: Timisoara, Szent-
györgy-tér 1. Tel. 2301.
Fiók: Alba-Iulia, Calea
Regele Ferdinand 4.

Hirdetések

o lapban a legeredményesebbek

Legjobb gyermekápoló

HÖFER 1. számú gyermekhintőpora, HÖFER Baby Creme, Kapható az ösz-
szes patikákban, drogeriákban és illatszertárakban, továbbá Kolozsváron Emke-
drogeriában, Rózsa „Royal“-drogeria, Demeter-, Hintz- és Flohr-patikákban.

Anton Rosenzweig

librarie Zsidókönyvkereskedés (Buchhandlung) CLUJ
Piața Mihai Viteazul 87-88. [v. Széchenyi-tér]
Alapítva 1890. Saját ház.

ספרים האנגלונים

Detail — Anglo.

מיתרים תעליק, מוזות, ציפה, מחורים

עמרות נאלר אנד זיבערבארטען!

Mindenféle fordításu imakönyvek egyszerű és diszkótésű
Selyem és gyapju Talszok nagy raktáral

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésülde, kamgarn, vigogne-szövőde, takácsmühe^lyek,
mügyapjagyár, apretura, festőde.

★

Kötött és szövöttárugyár

Körülbelül 1500 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és juhtenyőszítés.